

Johann August Biermann Isaak Sundermann

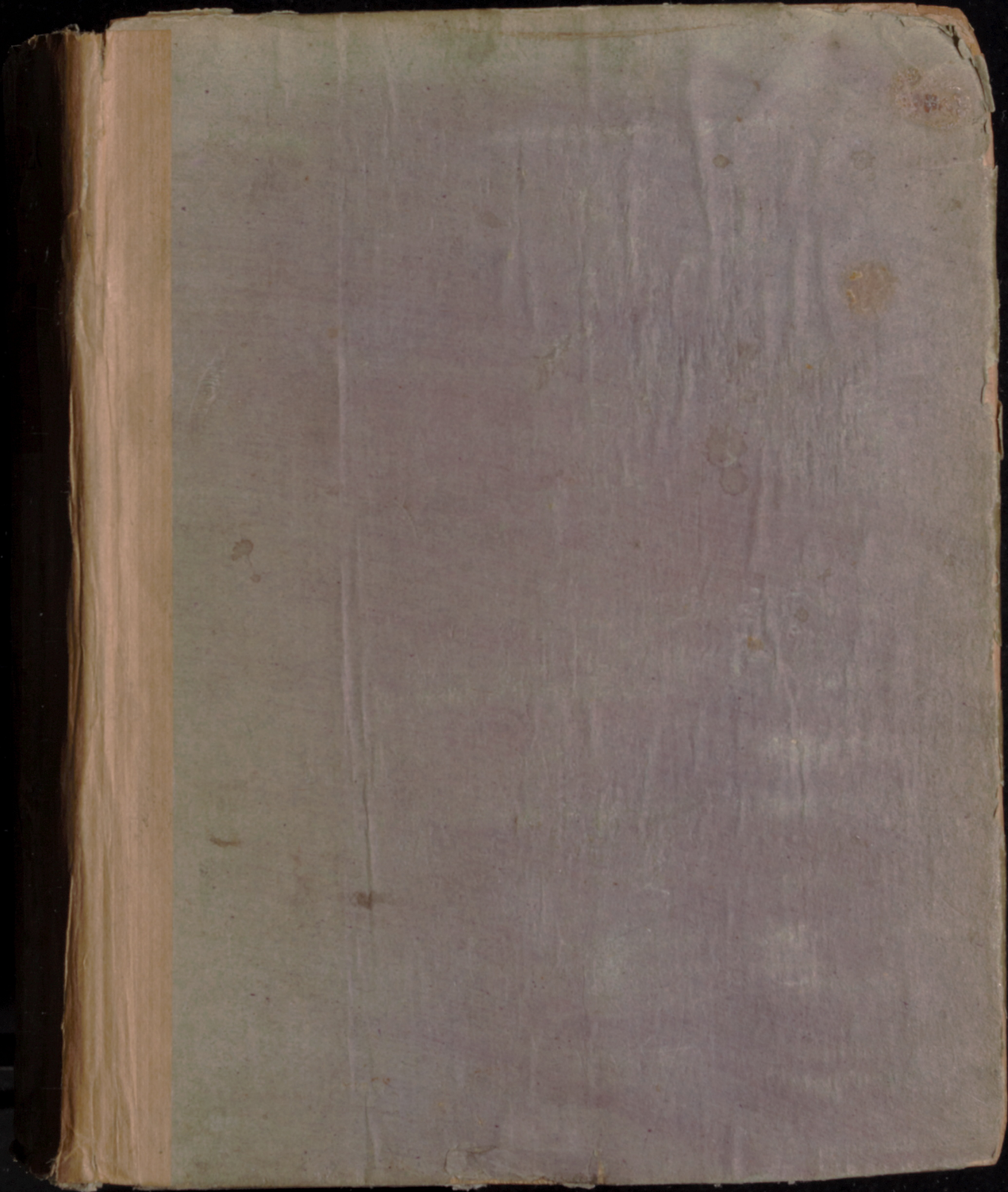
Disputatio Theologica, De Scripturae Divinitate. Secunda

Hammonae: Wolphardt, 1688

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn862095913>

Druck Freier Zugang

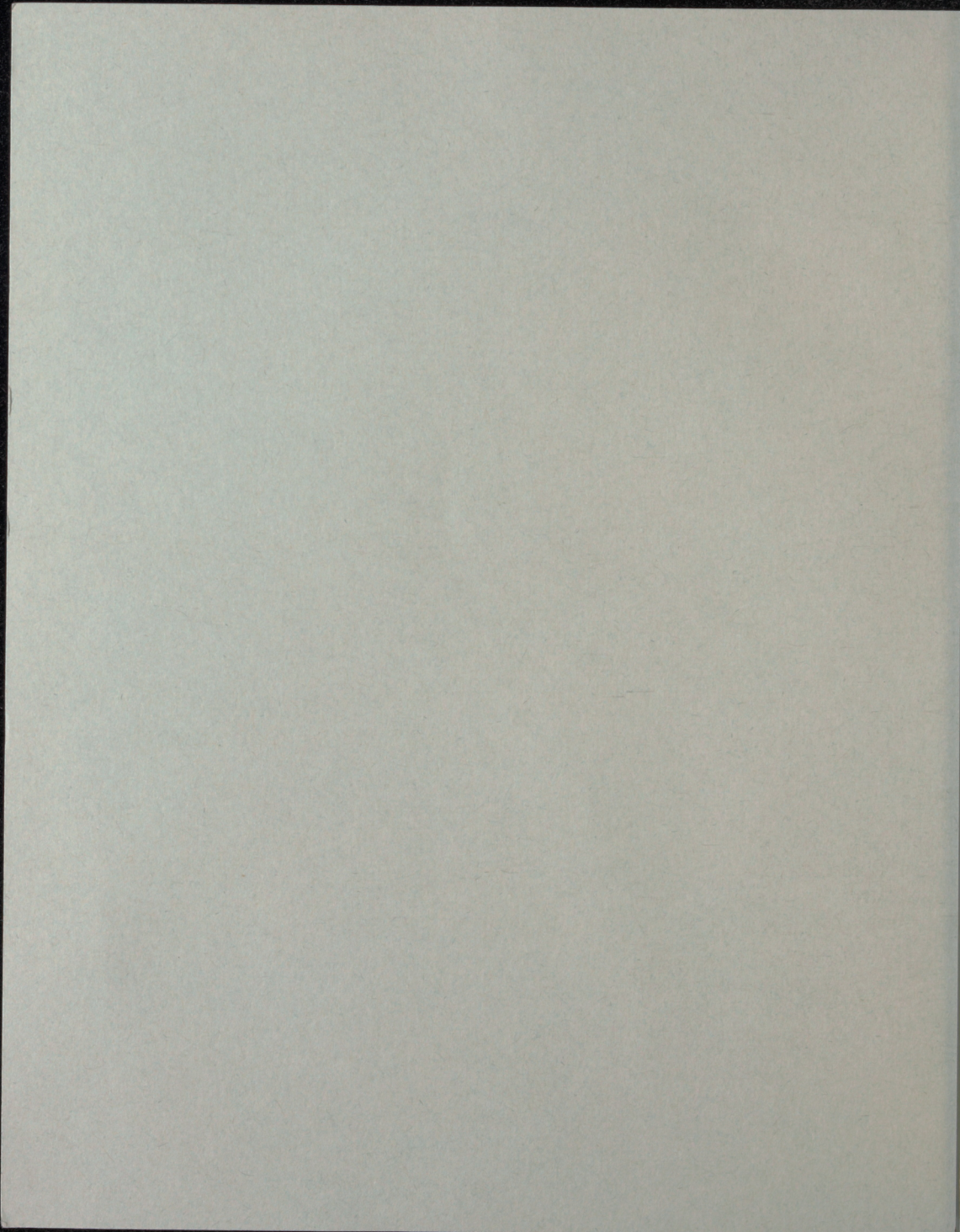

53

Fa-1092(53)

Fa-1092(53).45

DISPUTATIO THEOLOGICA,
DE
SCRIPTURÆ
DIVINITATE.
SECUNDA,

W 109.

Quam,
Auxiliante Divina Clementia,
Sub PRÆSIDIO,
Admodum Reverendi, Clarissimiq.
VIRI,

DN. JOHANNIS AUGUSTI BIER-
MANNI, SS. Theologiæ in Illustri Hammo-
nensium Gymnasio Professoris Ordinarij Dignissimi ut
& Eloquiorum Divinorum ibidem Dispensatoris
facundissimi, Domini ac Præceptoris sui
perpetuùm colendi,

Publicè pro ingenij viribus defendendam suscipit;
ISAACUS SUNDERMANNUS,
Langenbergâ-Montanus.

Die 28. Augusti, loco horisq. solitis.

HAMMONÆ, 43
Typis excrispit BERNHARDUS WOLPHARDT.
ANNO dno 17c LXXXVIII.

Nobilissimo, Consultissimo, Amplissimoq, VIRO,
DN. JOHANNI FRIDERICO LUDOVICI,
Sereniss. Ele&. Brand. Quaestori apud Hammonenses meriti-
tissimo, Dn. fautori ac patrono suo perpetuum colendo.
UT ET.

Admodum Reverendo, Clarissimo, Doctissimoq, VIRO,
DN. JOHANNI AUGUSTO BIERMANNO,
SS. Theol. in illustri Hammonensium Gymnasio Professori
Ord. dignissimo ut & Mysteriorum divinatorum dispensatori
fidelissimo Patrono ac Praeceptoro suo æviternam colendo,
venerando.

Nobilissimo, Experientissimo, Doctissimoq, VIRO,
DN. PAULO HEERMANNO, M. D. & in Acad.
Lugd. Botanices Professori Ord. cognato suo intimo cordis
affectu diligendo, honorando.

NEC NON.

Admodum Reverendis, Doctissimisq, VIRIS,
DN. BERNHARDO ERASMO AVERMANNO, } Mysteri-
DN. HENRICO CARPIO, } orum Deo
in Ecclesia, quæ Hammonæ Christo colligitur, Dispensa-
toribus fidelissimis, Patronis ac fautoribus observantæ &
honoris cultu efficiendis.

DN. HENRICO STUMPFIO, } V. D. Dispensatoribus Fide-
DN. CONRADO STUMPFIO, } lissimis Consobrinitis ac co-
DN. JOHANNI HANSTENIO, } gnatis omni cordis affectu
colendis venerandis.

Clarissimo, Consultissimo, Doctissimoq, VIRO,
DN. JOHANNI WILHELMO NIES, I. U. Candidato, &
Hammonensis Scholæ Rectori fidelissimo, olim Praeceptoro
suo perpetuum colendo.

*Hasce studij sui Theol. primitias, in debita gratitudinis testi-
monium, perpetuam sui commendationem, & studiorum
suorum promotionem, devotè & submissè offeri ac donari*

ISAACUS SUNDERMANNUS, Resp.

laborem haud supervacaneum nos suscepturos nec rem
ingratam præstituros esse, iis saltem, qui veritatis &
quidem salutaris illius, æqui sunt æstimatores, certò
confidimus.

IX.

Necessum deniq; est, ut illorum impietati, quan-
tum pote, obviam eatur, qui magno quidem, atra-
men per Dei gratiam hætenus irritò conatu summam
sanctamq; oraculorum divinorum auctoritatem eleva-
re conantur; dum scil: effata hæc cælestia, ipsi non
tantùm contumeliosè rejiciunt, verùm & aliis iusu-
per dubia & suspecta reddere non verentur. Quem
enim quæso latere potest, quanta sit seculi, quod vi-
vinus, corruptio, quæ magis indies ac magis ingra-
vescens, stupendam profanissimorum hominum mul-
titudinem noxiâ fœcunditate protrudit; quæ religio-
nem ac revelationem omnem tanti non facit, ut de
rebus illis cogitare seriò, & quibus innitantur funda-
mentis attentè considerare ducat operæ pretium.
Quis itaq; hæc monstra non abhorreat, quis inquam,
si vel tantillo rerum divinarum ducatur studio, profa-
nis hisce contemptoribus se non pro viribus opponat?
quod sanè tantò fieri debet alacrius, quantò adversarii
promtius molimina sua in contrarium urgent.

X.

Nec tantùm hïc res nobis est cum illis, qui divini
Numinis negant existentiam, undè atheorum nomine
venire solent; hos enim divinæ revelationis veritatem
negate, nemo sanus mirabitur; quoniam id omne
quod de revelationis s; scripturæ divinitate traditur,

B

hoc

hoc præsupponit principium: existere nempe talem, qui sit summè & incomprehensibiliter bonus, sanctus, sapiens, quiq; se absq; ullâ perfectionis suæ abnegatione, homini misero, ad gloriam suam illiusq; salutem possit manifestare: ut hinc malè operam suam collocare videantur illi, qui atheum de scripturarum divinitate convincere satagunt, antequàm de divinitatis s: Deitatis alicujus, existentia fuerit utrinq; conventum. Ut ut autem hic existentiam Dei demonstratam præsupponamus; minimè tamen propterea negamus, illam ex scripturis solidè posse demonstrari; quin potius fateamur Achilleum argumentum pro Numinis existentia inter alia desumi à scripturæ vaticiniis, quæ cerrè ab intellectu non nisi infinito derivanda esse, considerantipatet: quamvis autem hoc modo à scriptura ad Authorem Illius, tanquàm ab effectu ad causam ritè procedat argumentum, & ex ipsa scriptura tum pro divinitate ejus tum pro summi entis existentia gravissimæ peti possint rationes; ordinem tamen invertunt & præpostere rem aggreduuntur, qui ad scripturæ divinitatem provocant, eamq; tueri conantur adversus eos qui Deum ab neganti prima enim hoc in negotio cura esse debet, ut de principio s: causa constet, antequàm ad causati considerationem progrediamur; hinc est quod paulo ante dictum sit à nobis, in cassum illos laborare qui divinitatem scripturæ adversus eos probare aggreduuntur quos divinitatem omnem abnegare norunt.

XI.

Omnis autem adversariorum, contra sacrarum litterarum auctoritatem protervè insurgentium caterva, in tres potissimum ordines redigenda nobis videtur: sunt enim primò qui revelationem divinam simpliciter negant, eamq; in meras imaginationes & humani cerebri figmenta convertunt, his secundo loco succedunt alii, qui, concedant licet, revelationem talem dari posse, fortè etiam alicubi inter homines extare, illam tamen scripturæ factæ libris contineri, non absq; audacia & impietate inficias eunt; tandem quoq; illorum vitandæ fraudes, qui scripta merè humana, quæq; nullo unquam divinitatis caractere fuere conspicua, pro cælestibus & ad salutem scitu credituq; necessariis obtrudere gestiunt. Quanquam autem errores isti, facie paululum diversa nobis objiciantur; ita tamen inter se coherent, ut alter alterum, haud secus ac in catena annuli se invicem, arctissimè complectatur. Quotquot enim revelationem aliquam divinam inter mortales extare negant, illos nec in scripturis eam agnoscere necesse est; ita ex adverso eos omnes qui extra scripturas revelationem talem se invenire posse sibi videntur, omninò frustra quærere manifestum est.

XII.

Atq; in eodem ferè præcipitio consistunt, quotquot Theologiæ, naturalis quæ dicitur, sufficientiam ad salutem, magnis quidem animis, magno tamen cum scripturæ S. contemptu propugnant; quod dum faciunt, hoc ipso scripturæ revelationem, si non

apertè, indirectè tamen & per consequentiam inutilem, vel minus tantùm necessariam fateri coguntur; quod certè non verecundè satis de sapientia divina dicitur aut cogitatur. Verùm hos prolixius & ex professo refutate nunc non est animus, neq; ad præsens institutum nostrum facit; non enim tam necessitatem, quàm quidem divinitatem scripturæ demonstrare nobis est propositum, tum contra illos qui divinam revelationem omnem respuunt, tum adversus eos qui illam verbo, quod scripturæ divinæ elogio nobis traditur, exhiberi non concedunt.

XIII.

Antè omnia verò, priusquàm rem ipsam aggrediamur, de proprio vocis usu & significatione paucis est agendum, ut scilicet intelligamus quid revelationis nomine hoc loco propriè significetur: nec tamen multùm laborabimus de nomine sive termino, neq; prolixâ illius explicatione aut etymologiæ demonstratione, aliisque, ad rem parùm facientibus allusionibus Lectorem gravabimus, verùm illa saltem quæ ad ipsius rei naturam explicandam, & distinctum de illa formandum conceptum inservire possunt, breviter attingemus.

XIV.

Quemadmodum igitur Theologia vulgari distinctione in naturalem & supernaturalem distribui solet à Theologis; ita non minus commodè Revelatio in naturalem & eam quæ supra naturam est, distinguitur; de hac, non de illa sermo nobis est, ut proinde revelatio in suâ latitudine hic sumi nequeat, pro
eo

eo quod de Deo naturaliter etiam cognoscimus; quamvis enim notitia illa naturalis, revelationis nomine quandoque venire possit; quatenus nempe homines illam non habent à se ipsis, sed à Creatore sibi impressam possident; unde merito dicuntur eam accepisse per revelationem, censendus enim est Deus illa nobis revelare, quæ per rationem rectam cognoscimus, quæque nobis innata deprehendimus; hæc notitia, quum naturâ hominibus insit, neq; sine illa formentur, eamq; porrò totius ac latè patentis naturæ contemplatione augeant & perficiant, rectè vocatur naturalis. Hic tamen nihil aliud sonat revelatio, quam manifestationem illam divinam, quâ Deus se suumque gratiæ consilium homini in peccatum prolapsa patefecit; ut exindè cognosceret, quomodo Deus non modo sine abnegatione virtutum suarum, sed earundem potiùs admirabili demonstratione, possit ac velit fieri Deus peccatoris in Christo; quisque tandem sit ad Ipsius communionem perveniendi, sanctissimus ille & salutaris modus. Atq; hæc est illa revelatio, quæ magnum istud atq; adorandum nobis exhibet pietatis Mysterium: hanc nos ad distinctionem revelationis naturalis, quæ communis etiam & ordinaria dici solet; supernaturalem, extraordinariam & specialem appellamus, circa quam tota hæc, ejus hic tractationem suscepimus, controversia volatur.

XV.

His itaq; præmissis, nihil porrò superest, nisi ut ad rem ipsam accedamus propius, quæ quidem

B 3

tota,

tota, quantacunque est, duabus hisce Quæstionibus, quas distinctè, ac suo quamlibet loco pluribus expediemus, absolvitur, quarum prima sic se habet: *An scilicet præter revelationem illam naturalem, ordinariam & communem, quam nos habere, neq; aliundè quam à Deo accipere potuisse, conscientia testatur; alia quoq; in rerum natura detur, eodem Authore hominibus oblata; supernaturalis scilicet: extraordinaria & specialis, quæq; ita comparata sit, prout Artic. præced: eam definivimus? Hanc deindè excipit altera, hunc in modum: Num Revelatio talis volumine illo, quod scriptura S. nomine venire solet, verè ac unicè continentur? Nos, sicuti utramq; affirmamus, ita quoque assertionis istius rationes, productis in medium argumentis huc facientibus, reddere parati sumus: quanquam verò Quæstiones hæc ita distinctè exhibeamus; attendenti tamen facilè liquet eas mutuo amplexu cohærere, & quasi necessitudine quadam inter se conjunctas esse: quemadmodum enim prior sine posteriore demonstrari nequit, ita vicissim posterior necessariò priorem præsupponit.*

XVI.

At verò, ne quid hîc dissimulemus, circa quæstionem primam, cujus ventilationem nunc aggredimur, in antecessum notandum est, nos adversariis, cum de revelationis supernaturalis necessitate quæritur, haud gravatè largiri, illam ex ratione demonstrativè probari non posse; nec est quod quis objiciat communem Theologorum sententiam, qui plerumque necessitatis istius, quam adstruere variisque argumentis demonstrare satagunt, in locorum Communium

nium tractatione mentionem faciunt. Quicquid enim ab iis hanc rem adduci solet, non tam ad necessitatem existentiae revelationis sed nostrae protius indigentiae demonstrandam facit. i. e. hominem, qualis est naturâ, omni nempè cognitione salutari destitutus, ex se ipso vitam adire & salutis medium ac verum modum invenire non posse, ut proindè absolute necessaria sit ei revelatio divina, si de salute sua erudiri certusque reddi debeat: Minimè tamen hinc sequitur, ejusmodi revelationem absolute spectatam necessatiò extrare debere: neque enim illa necessitas ex natura Dei, neque ex natura hominis demonstrari potest. Attendendo enim ad Justitiam Dei, Ejusque summam libertatem, manifestè deprehendimus, fieri utiq; potuisse, ut ad notitiam hominis naturalem, nulla accederet, Deo sic sanctè, justè & sapienter dispensante, revelatio supernaturalis: supponamus enim voluisse Deum omne genus hominum in illa, quam sibi defectione sua attraxerat, miseria relinquere; quod sanè cum sanctitate & Justitia ipsius, si eam absolute & extra temperamentum illud quod in gratiae Consilio suum habet fundamentum, spectemus, minimè pugnat; non certè locum tunc habuisset illa de peccatoris salute, per Christum concilianda, revelatio. Porro etiam certum ac per se manifestum est non majorem necessitatem tribui posse revelationi quàm ipsi Decreto divino, quod revelatione manifestatur & nobis innotescit; illud ipsum Decretum verò, licet necessarium sit, quatenus nempè spectatur ut actus voluntatis divinæ; liberum tamen est

X
est pro ut refertur ad objecta; undè, non aliam quoque esse posse revelationis conditionem, rectè concluditur. Ad naturam autem hominis si convertamus oculos, nec illa revelationis supernaturalis necessitatem ullo modo involvit: Quamvis enim exindè fluat omnimoda hominis, miseri quoque, à Deo dependentia, non tamen necessaria cum Deo, tanquam bono suo, communio hinc inferri potest: licet enim homo peccator sine Deo Creatore, Conservatore, ac Judice esse nequeat, quis tamen eum sine Deo foederato & Redemptore esse posse negaverit? quandoquidem hoc ipsum de gentibus disertè affirmat Apostolus Eph. 2, v. 12. neque conscientia necessariam aliquam connexionem inter miseriam & liberationem, qualis est inter peccatum & pœnam, docet. Non equidem præter voluntatem Dei, sanctissimamque Ipsius ac sapientissimam pariter providentiam, fatalem illum primorum hominum lapsum contigisse, evidenter cognoscimus, candideque fatemur; an verò cum certo quodam ad aliquod gratiæ consilium respectu, tale quid fieri Deus permiserit, naturali scientiâ attingere minimè valemus.

XVII.

Hisce igitur expeditis, instituti nostri ratio requirit, ut dispiciamus porro, an argumenta etiam in promptu sint, quæ primæ quæstionis nostræ affirmationem tueri queant: Quanquam enim revelationis istius, qualem supra definivimus, necessitas absoluta, demonstrari ex ratione nequeat; haud pauca tamen, eaque minime contemnenda argumenta recta ratio
sup-

Corollaria RESPONDENTIS.

I.

Extra Ecclesiam nulla est salus.

II.

*Nota Ecclesie vera sunt; pura verbi Dei predicatio
& legitima sacramentorum administratio.*

III.

Papa Romanus neque est caput neque membrum Ecclesie.

IV.

Duo tantum sunt sacramenta.

V.

*An mulieri sit licitum sacramenta administrare?
R. neg.*

VI.

*An Corpus Christi, physicè spectatum, sit in S. Cœnâ?
R. neg.*

VII.

*An transsubstantiatio & consubstantiatio locum habeant
in S. Cœnâ R. neg.*

VIII.

*An Christi meritum sit causa electionis nostrae; an
verò decretum voluntatis Dei? R. posterius Aff.*

IX. Num

IX.

*Num decreto & voluntate Dei fiunt bona & mala
R. Ita nobis videtur.*

X.

An nihil eveniat praece voluntatem Dei? Affir.

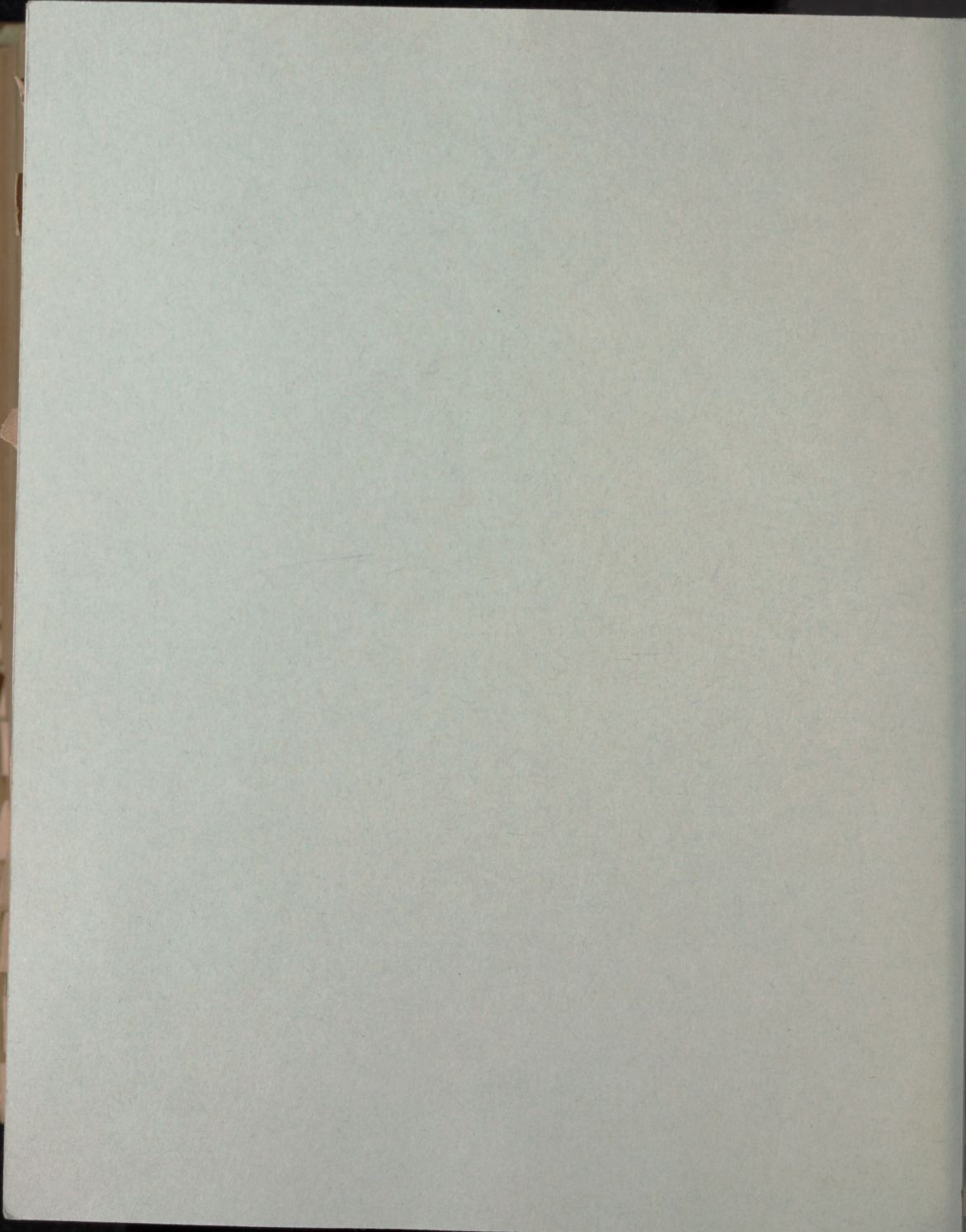
XI.

*An necessitas decretorum Dei tollat libertatem in
creaturis rationalibus? Neg.*

XII.

*An scriptura scrutatio omnibus Christianis incur-
bat? R. utiq.*

1. Chemnitius de S. Coena
2. Fechtius de sacrificio Misae
3. Gaffius de S. Coena.
4. Werenndorf de S. Coena.
5. ~~Id.~~ de S. Coena.
6. ~~Id.~~ de S. Coena.
7. Werenfels de S. Coena.
8. Schmidius de Oblatis Eucharisticis.
9. Werner de Jure excludendi à S. Coena.
10. Lritius de Pelagianismo.
11. Holzfus de quatuor Novissimis.
12. Gerharde de Appellatione ad Supremum Iudicem.
13. Graun de Statu animae hum: post mortem.
14. Clausing de controversia Nestorianismi.
15. Götzi disquisitio num muribundus et.
16. Mosheim de Felicitate Coelstiae.
17. Sontag Neutralitas Religionum.
18. Scherzerus de peccato in Spir: S.
19. Lorius de Praedestinatione rerum hum:
20. Werenndorf de absoluto Decreto.
21. Löscher de Laroxismo abs: Decreto.
22. Dithmar de Concubinato à Xto prohibito.

Wernsdorff de Polygamia.

Hulsius de turpitudine incestae

Clacofeni animadversiones.

Zudeus de poena damnatorum officienda.

Wolle de Interitu mundi.

Heltthemius de Justificatione.

Mieg de pariete intergerino.

Mosheim de tribus in terra testibz.

Heidenus de Mosi resuscitacoe.

Neubauer de Corpore Mosi.

Neubauer de Michaeli Archangelo.

Neubauer de Michaeli Archangelo.

Alfius de Evangelio.

monis de ratione

ollius de Theologia.

ampe de Inspiratione et

rimesiis de Canonibus Apostolorum.

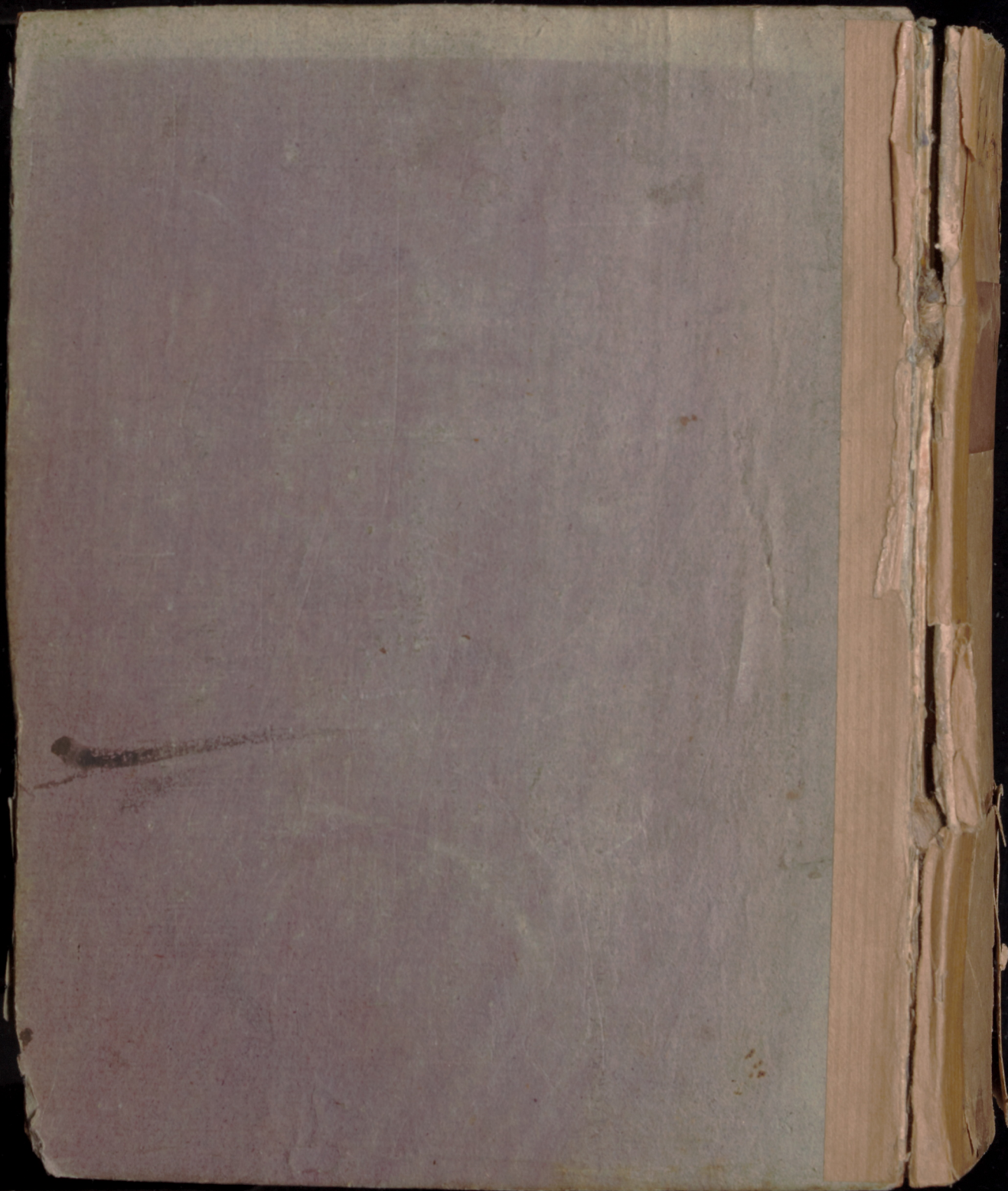
ajus de unico S.P. principio.

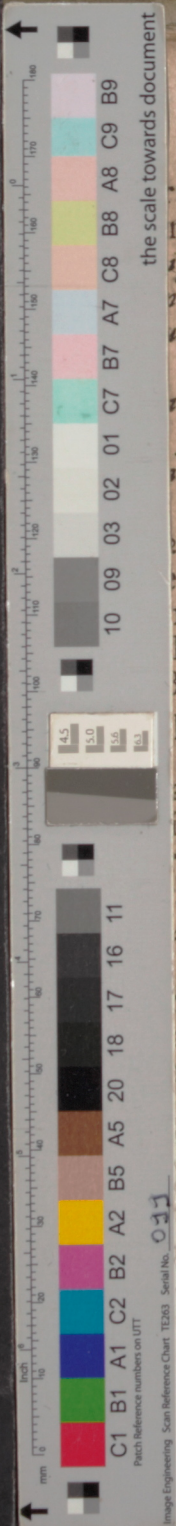
Alfius de S.P.

gstu Disertacoe de fundamentis Revelacoeis

man de Divinitate Spiritus

the scale towards document
Image Engineering Scan Reference Chart T263 Serial No. 031
Patch reference numbers on UTT

(67.)

Verum innocentiam Calvini ingenue
rui ipse Bellarminus lib. 2. de Christo
inquiens: *sed quanquam hac ita se habeant,*
ipsam excutio, & Calvini sententias diligen-
ter facile audeo pronunciare, illum in hoc er-
videm docet, Filium esse à se, respectu Essen-
Personæ, & videtur dicere velle, Personam
matrem, Essentiam non esse genitam, nec produ-
se ipsa, ita, ut, si à Persona Filii removeas
matrem, sola restet Essentia, quæ est à se ipsa.
productis Calvini verbis ex Instit. lib. 1.
p. 5. probat, licet, quoad modum loquen-
tum errasse judicet. Ibid. c. 5. p. m. 326.
Inquit; *Utinam semper sic erraret Calvi-*
Recognitione quidquam in contrarium
Bellarmini moderationem erga Calvini
probat Petavius Theol. Dogm. Tom. 2.
p. m. 618. Loquendi formulam simpli-
am, ut Sabellianæ hæresi affinem existi-
nius in Epist. ad Joh. Uytensbog. quæ ex-
cæstant ac Erudit. Viror. Ep. 44. p. m. 58.
Bullus Defens. Fid. Nicænæ sect. 4. §. 7.
40.

§. XVII.

Trinitatis dogma probat Spiritus S. Perso-
nas. Spiritum S. esse personam divinam
inunitarii, qui Spiritum S. Dei *Virtutem,*
Amorem, Auram, Agitationem & Qualitatem
omniumque, *quatenus in Deo manet ut Spiritus*
incommensurans, Virtutem Dei Naturalem; quæ
conciipienda, sit; *quatenus vero à Deo fide-*
que à Deo in homines manat, Virtutem

1 2

medi-